

De liedjes die we zingen

Omdat ik wat meer wil weten over de componisten en de liedjes van ons repertoire surf ik soms in het internet op zoek naar weetjes. Over componisten en de liedjes die wij zingen is er veel te vinden in het internet.

Naar aanleiding van vragen over de tekst van "Ritter's Abschied" ben ik eens gaan zoeken wat er te vinden is over Johanna Kinkel. De uitleg over delen van de tekst is van mijzelf en uit literatuur. Ik hou het kort zodat het verhaaltje niet het hele blad vult en ook leesbaar blijft.

De Componist

De componist, pianist, koordirigent, dichter, journalist, schrijver, muziekleraar en geschiedkundige Johanna Kinkel (geb. Mockel), werd geboren op 8 juli 1810 in Bonn. Zij begon haar carrière als componist reeds in haar tienerjaren. Haar eerste werk "Die Vogelkantate," schreef ze in 1830. Zij ontmoette Felix Mendelssohn in 1836. Hij vond haar werk mooi en moedigde haar aan om carrière te maken in de muziek. Johanna ging naar Berlijn en studeerde bij Karl Böhmer en Wilhelm Taubert. Zij financierde haar studie met het geven van pianolessen. Robert Schumann was enthousiast over haar werken.

Haar echtscheiding bracht haar terug naar Bonn waar ze al spoedig bij verschillende kamermuziek- en vocale ensembles weer actief was als dirigent, uitvoerend kunstenaar en componist. Johanna's "Gesangverein" was een van de eerste koren in Duitsland die door een vrouw werden geleid. In 1842 hertrouwde ze met de protestantse theoloog en professor Gottfried Kinkel. Samen richtten ze de literaire groep de "Maikäferbund" op. Haar carrière stortte in het Duitse Revolutiejaar 1848 ineen. Haar echtgenoot werd toen gekozen als parlementariër voor de democratische partij. Hij werd gearresteerd en ter dood veroordeeld voor zijn politieke activiteiten. Met hulp van anderen slaagde Johanna erin de doodstraf omgezet te krijgen in levenslang en kort daarop organiseerde ze Gottfrieds ontsnapping uit de Spandau gevangenis. Hij vluchtte naar Londen waar Johanna en haar vier kinderen zich in 1851 bij hem voegden. Op 15 november 1858 vond men Johanna dood in haar tuin. Ze was waarschijnlijk uit het raam op de derde verdieping van haar huis gevallen, maar het zou ook kunnen dat ze zelfmoord pleegde.

Ritter's Abschied

De tekst van dit lied kom je ook tegen met als titel "Weh, das wir scheiden müssen". Er zitten nogal wat Oud-duitsse woorden in zoals **Maienuen**. Dit woord is opgebouwd uit twee begrippen, te weten Maien en Auen. Maien is een streekwoord dat is afgeleid van het woord Mai, de maand mei. In Zuid-duitsland hoor je nog wel zeggen "Der Maien ist kommen". In Hoogduits zegt men dan "Der Frühling ist gekommen". Maien betekent dus lente.

Een Au is een ander woord voor Wiese, een weide of een veld. Normaal gebruikt men dit woord in bergstreken, net zoals het woord Alm voor de bergweide gebruikt wordt. Maienuen kun je het beste interpreteren als "lenteweide".

Een ander voor Nederlanders zeer onbekend woord is het woord Welschland. Dit is een verbastering van een oorspronkelijk Keltisch woord dat door Duitssprekenden gebruikt werd om geringschattend een landstreek aan te geven waar een Romaanse taal gesproken wordt.

De Beier en de Tiroler bijvoorbeeld gebruikten voor de Fransman en de Italiaan het begrip "Die Welschen" of ook wel "die Walschen" zoals wij het over "de mof" hebben.

Ook in Zuidtirol, dat voor 1918 een deel van Oostenrijk was en nu Alto Adige genoemd wordt, gebruiken de Duitstaligen dit woord vandaag de dag nog om Italiaans sprekende landgenoten aan te duiden. Fanatieke Zuidtirolers zien de Italianen nog steeds als bezetters.

John van Halderen
November 2001